

XIV Tallers de Llengua i Literatura Catalanes

5 de febrer de 2010

Lectura Fàcil: motivar per la lectura i millorar la comunicació

Eugènia Salvador i Mencerré
Codirectora. Associació Lectura Fàcil

I. Dossier i exercicis

Taula de contingut

1.	L'accés al coneixement i a la cultura: una necessitat i un deure democràtics	2
2.	¿Què és lectura fàcil?	2
3.	Grups destinataris	2
	3.1. Persones amb dificultats lectores i/o de comprensió permanents	2
	3.2. Persones amb dificultats de lectura transitòries	3
4.	¿Es possible unificar les necessitats de grups diferents?	3
5.	Produir materials de lectura fàcil	4
	5.1. Quin gènere triar?	4
	5.2. Els nivells de dificultat	5
6.	¿Què fa que una història sigui de Lectura Fàcil?	6
	6.1. Contingut	6
	6.2. Llenguatge	6
	6.3. Forma	6
7.	El llenguatge planer i la Lectura Fàcil: les dues cares de la moneda	7
8.	Pautes per redactar textos de Lectura Fàcil	8
	8.1. Criteris de llegibilitat	8
	8.2. Criteris de comprensibilitat o intel·ligibilitat	8
9.	Etaques en el procés d'elaboració d'un text	9
	9.1. Planificar	9
	9.2. Definir el missatge i el públic destinatari	10
	9.3. Redactar	10
	9.4. Revisar	10
	9.5. La valoració final	11
10.	Bibliografia	12
1.	Exemples de textos de Lectura Fàcil	14
	1.1. Textos narratius	14
	1.1.1. Adaptació a Lectura Fàcil de "Don Quijote de la Mancha"	14
	1.1.2. Adaptació a Lectura Fàcil de "La Fletxa negra". Jaume Serra Milà	16
2.	Notícies	17
3.	Textos informatius	18
	3.1. Models de Comunicats de Lectura Fàcil del Centre Educatiu a les famílies	18
	3.2. Exemples d'enunciats de Lectura Fàcil d'exercicis i activitats escolars	19
4.	Exercicis	20

1. L'accés al coneixement i a la cultura: una necessitat i un deure democràtics

Tenir accés a la cultura, la literatura i la informació –i en una forma entenedora- és un dret democràtic. Poder llegir dóna a la gent confiança en ells mateixos, bo i capacitant-los per ampliar la seva visió del món i per prendre el control de les seves pròpies vides. A través de la lectura, la gent és capaç de compartir idees, pensaments i experiències i de créixer com a éssers humans. Per tal d'exercir els seus drets, una persona necessita rebre i poder interpretar la informació sobre el que està passant a la societat. Facilitar materials de lectura adients per col·lectius que tenen dificultats lectores forma part dels objectius de diversos organismes internacionals i hauria de ser també una preocupació de la nostra societat.

2. ¿Què és lectura fàcil?

S'entén com a materials de lectura fàcils aquells elaborats amb especial cura per poder ser llegits i entesos per tots aquells que tenen dificultats lectores i/o de comprensió. Hi ha dues definicions del terme lectura fàcil lleugerament diferents: una es refereix a l'adaptació lingüística d'un text que el fa més fàcil de llegir que el text mitjà, però que no el fa més fàcil de comprendre; l'altra es refereix a l'adaptació que fa més fàcils tant la lectura com la comprensió.

Existeixen unes directrius internacionals que donen orientacions sobre els aspectes tant formals com de contingut per elaborar aquest tipus de materials: No es pot parlar de normes estrictes, però sí un principi bàsic: construir una història concreta i lògica amb una sola línia argumental.

3. Grups destinataris

Les dificultats lectores poden ser de caràcter permanent, degudes a trastorns d'aprenentatge o certes discapacitats psíquiques o a circumstàncies de caràcter transitori: incorporació tardana a la lectura, coneixement escàs de la llengua en el cas dels immigrants, escolarització deficient, etc. D'altra banda, l'analfabetisme funcional –déficits en habilitats lectoescriptores i numèriques bàsiques que permeten desenvolupar-se autònomament dins la societat–, és un problema que afecta a un número creixent de persones en les societats avançades.

Per a aquestes persones els productes de lectura fàcil poden ser una porta oberta a la cultura i una forma d'aprenentatge. Poden ser un estímul i proporcionar-los una oportunitat per millorar les capacitats lectores.

3.1. Persones amb dificultats lectores i/o de comprensió permanents

Algunes vegades, els termes minusvàlid mental, persones discapacitades o retardades o gent amb dificultats d'aprenentatge són utilitzats indistintament. El grau de discapacitat intel·lectual està relacionada amb la capacitat intel·lectual i amb el desenvolupament social i personal. La discapacitat intel·lectual sovint és categoritzada a tres nivells:

- lleugera
- moderada
- severa

Una discapacitat intel·lectual lleugera pot estar a prop de la intel·ligència normal. Moltes persones que la pateixen són capaces de llegir textos senzills força bé. Alguns dels afectats per una discapacitat moderada poden també aprendre a llegir textos curts de lectura fàcil. Una minusvalidesa severa no els permet llegir per ells mateixos, però poden disfrutar-ne si tenen algú altre que els llegeixi.

El terme “problemes de lectura” és difícil de definir. Es un terme ampli per a una varietat de condicions. Una característica comuna és la discrepància entre el nivell intel·lectual i l'interès d'una persona i la seva capacitat i comprensió lectora.

Alguns dels trastorns que poden afectar les capacitats lectores i/o de comprensió són:

- Dislèxia
- Senilitat
- TDAH
- Autisme

3.2. Persones amb dificultats de lectura transitòries

- Immigrants recents i altres parlants de llengua no nativa
- Analfabets funcionals i persones en desavantatge educatiu
- Infants

4. ¿Es possible unificar les necessitats de grups diferents?

Les necessitats de grups diferents, ¿poden realment combinar-se? Aquesta qüestió ha estat molt debatuda. Òbviament hi ha diferències entre tipus de problemes de lectura, i tots els grups esmentats aquí no poden col·locar-se dins la mateixa categoria. Hi ha diferències en els propòsits i situacions vitals per a les quals la gent necessita materials de lectura fàcil. S'han desenvolupat criteris, provats i ajustats per a diversos grups, sobretot basats en l'experiència. No obstant, hi ha un acord general entorn al fet que hi ha més factors que uneixen aquests grups que no pas els separen. Molts llibres, diaris i altres publicacions de lectura fàcil poden ser utilitzats per persones de diferents grups.

No és possible que tots els productes de lectura fàcil convinguin a tots els lectors de totes les audiències. Els interessos i experiències del lector són gairebé tan importants per a una experiència exitosa de lectura com ho són la llegibilitat i la comprensibilitat del llibre. El cercle de lectors és sovint més ampli de l'esperat. Hom ha d'assegurar que cada publicació troba els seus lectors apropiats. I aquesta és, sobretot, una qüestió d'informació i màrqueting.

La Figura 1 il·lustra gràficament quins són els principals grups de població que poden beneficiar-se dels materials de lectura fàcil. Els cercles representen, aproximadament, els grups i el quadrat la necessitat de materials. Com pot observar-se, els grups destinataris sovint s'encavalquen i, per regla general, no totes les persones d'un grup tenen necessitat de materials de lectura fàcil.

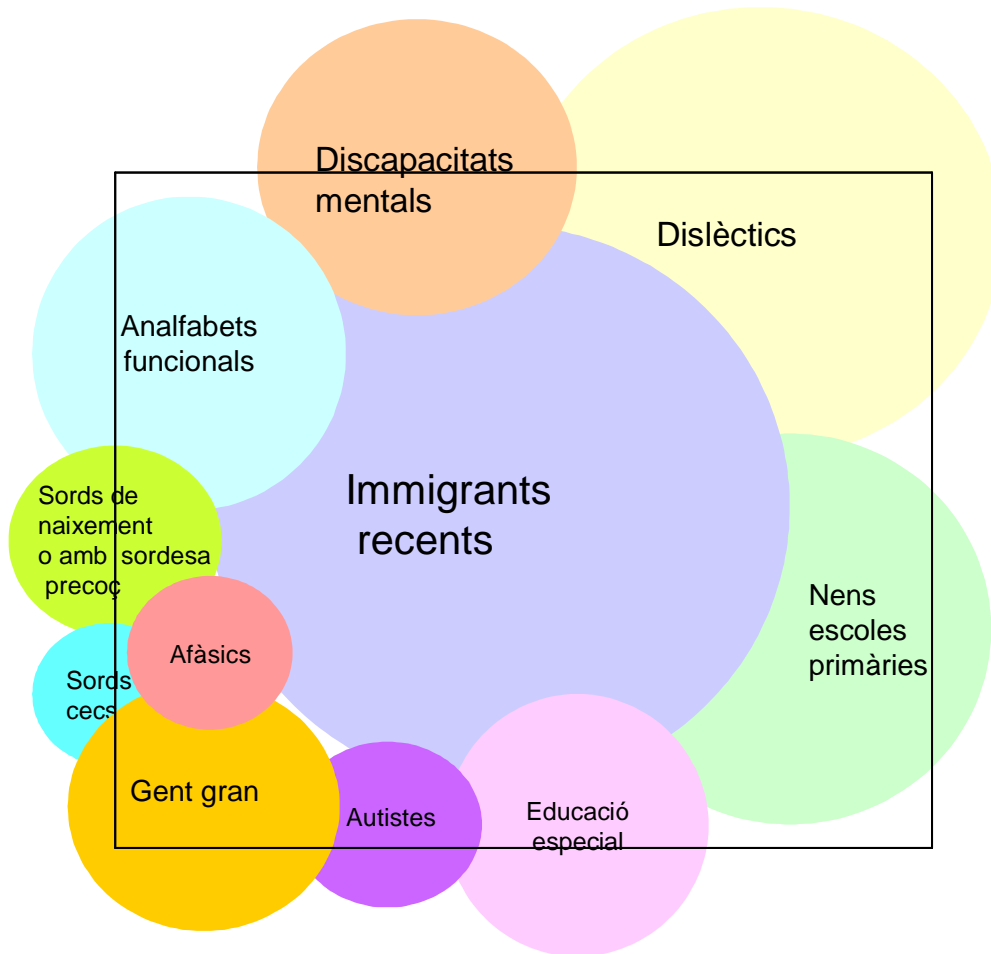

Figura 1
Principals grups de població que poden beneficiar-se de la LF

Font: Adaptació del gràfic extret de: “Guidelines for Easy-to-Read Materials”. IFLA Professional Report núm. 54. The Hague, 1997

5. Produir materials de lectura fàcil

5.1. Quin gènere triar?

Hi ha necessitat de tot tipus de literatura i de textos de lectura fàcil.

Literatura

La literatura hauria d'incloure tots els gèneres i tant materials escrits especialment com adaptacions dels clàssics. Algunes persones poden objectar a l'adaptació i simplificació d'una novel·la clàssica. La poden veure com un producte rebaixat i aigualit. Però sense la disponibilitat d'una versió de lectura fàcil, les persones amb problemes de lectura podrien veure's excloses d'una gran part del seu patrimoni cultural.

Notícies i informació sobre la societat

Moltes persones experimenten dificultats a comprendre els mitjans de notícies normals. Els articles dels diaris són massa llargs, escrits en un llenguatge difícil i contenen molts termes massa especialitzats. Per a moltes persones, les versions de lectura fàcil de notícies i altres documents

informatius representen l'únic mitjà d'exercir el seu dret democràtic a restar informats sobre la societat. L'audiència d'aquests tipus de publicacions és probablement més gran que la dels llibres. A més de les notícies, és important que tothom tingui accés a documents públics comprensibles i a informació sobre la societat i el govern, per exemple els drets i responsabilitats electorals i del ciutadà.

Revistes

Les revistes sobre diferents matèries les frueix disfruta molta gent per a entreteniment i també ofereixen informació per a la pròpia millora i desenvolupament. Les revistes de lectura fàcil poden, per això, ser de considerable valor per a persones amb dificultats de lectura.

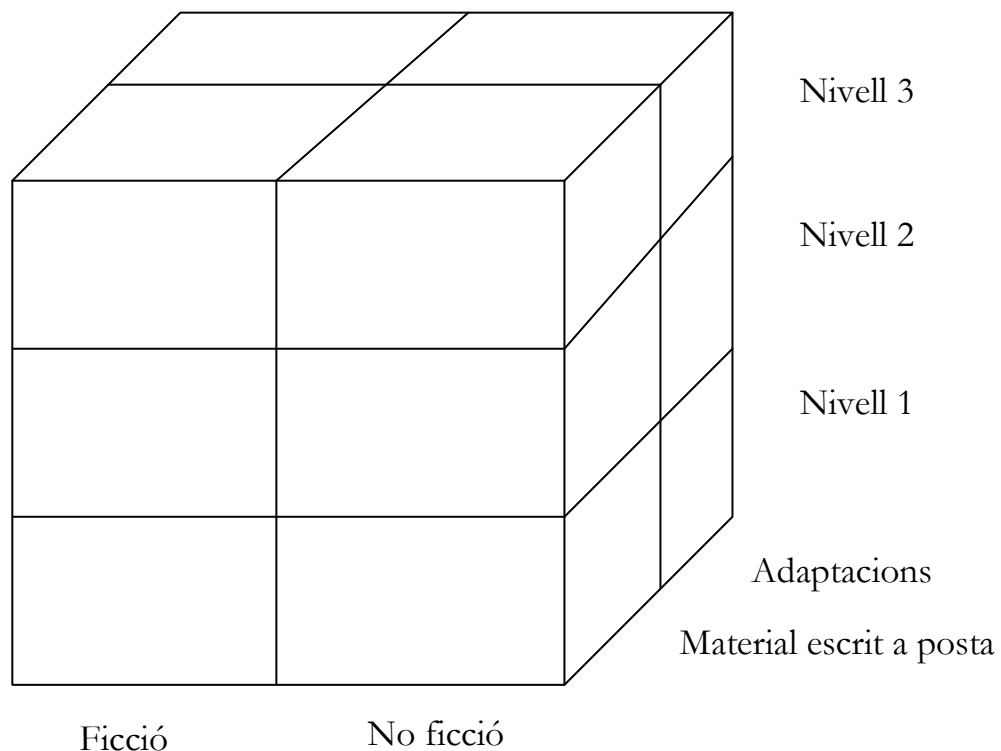
Tot tipus de documents

Les administracions generen molts documents que sovint pequen d'un excés de tecnicismes que els fan difícils de comprendre fins i tot per persones que no tenen dificultats lectores. En molts països es legisla l'obligació de generar versions en lectura fàcil de documents adreçats a la ciutadania. Es parla en alguns països, de llenguatge "planer", "clar" o també "ciutadà".

5.2. Els nivells de dificultat

La Figura 2 representa aproximadament els tres nivells de dificultat del material escrit, segons quina sigui la proporció entre il·lustracions i text. En el nivell 1 hi ha profusió d'il·lustracions i text escàs o nul. En el nivell 3 la proporció d'inverteix i cal tenir certes habilitats lectores. en alguns casos no hi ha cap il·lustració que acompanyi el text. És una classificació que no té res a veure amb les lectures graduades utilitzades per aprendre idiomes. El vocabulari no està controlat de manera rígida. En el cas de mots difícils s'aconsella que s'expliquin pel context.

Figura 2. Diferents angles d'aproximació als llibres de Lectura Fàcil

6. ¿Què fa que una història sigui de Lectura Fàcil?

Els primers encarregats d'edició i editors de materials de lectura fàcil van intentar, sense èxit, desenvolupar directrius detallades per a aquest tipus de publicacions. Van provar d'identificar factors específics que fan un text de lectura fàcil. Els investigadors i els especialistes en la lectura, avui, generalment han abandonat aquests esforços i es refien més de l'experiència real.

Cal evitar ser massa dogmàtics. No s'ha de limitar excessivament la llibertat de l'autor, ni imposar massa restriccions als escriptors, il·lustradors i fotògrafs. Aquestes són lliçons importants que cal aprendre. No hem d'oblidar mai que escriure i il·lustrar són processos creatius que rarament tenen èxit amb massa restriccions. És impossible escriure un manual prescriptiu per a aquesta mena de tasca. Cal ser divertit i estimulante per crear materials de lectura fàcil. Éssers humans creen llibres i papers i éssers humans els llegeixen. Els llibres haurien d'entretenir i comprometre la imaginació.

6.1. Contingut

El contingut ha de ser concret, a ser possible amb un únic fil conductor. Han d'aparèixer pocs indrets i pocs personatges. El transcurs dels esdeveniments es descriu en ordre cronològic, és a dir, que no hi ha salts en el temps, que passin del present al passat.

6.2. Llenguatge

El llenguatge ha de ser concret, evitar les paraules llargues i poc habituals i els conceptes que puguin tenir un doble significat. Dir "és una gran persona" podria entendre's com a referència a la seva grandària, no a les seves dots interpretatives. Cal també evitar el llenguatge figuratiu, com "fer volar coloms", que podrien interpretar-se literalment.

6.3. Forma

• El disseny i la composició

Els textos han de tenir una apariència atractiva i, si van adreçats als adults, no donar una impressió infantil. Els marges amples i l'espaiat generós fan un text més accessible. Les il·lustracions han d'adir-se amb el text i quedar encarades amb el text al qual es refereixen.

• Paper, tipografia i impressió

El paper hauria de ser d'alta qualitat, amb les lletres i les il·lustracions ben contrastades sobre el fons. El tipus hauria de ser clar i força gran. L'experiència mostra que un tipus serif clar (com, per exemple, Garamond, Times i Century Schoolbook) és una bona tria per les parts de text corrents. Es recomana una mida de 12-14 punts.

Exemples de tipus recomanats de lletra

- Serif
 - Century de 12 punts
 - Garamond de 13 punts
 - Times New Roman de 14 punts
- Sans Serif
 - Arial de 12 punts
 - Verdana de 12 punts

• Logotip

Els productes de lectura fàcil haurien de ser clarament identificats amb un logo, que avals que compleix els requisits sobre llenguatge, contingut i disseny. A la contracoberta hauria d'haver-hi una bona descripció del contingut.

7. El llenguatge planer i la Lectura Fàcil: les dues cares de la moneda

El llenguatge planer, també denominat llenguatge clar, llenguatge senzill o llenguatge ciutadà, és un estil d'escriure simple i eficient que permet als lectors comprendre fàcilment el text escrit. Es basa en l'ús d'expressions concises i clares, una estructura lingüística ordenada i un bon disseny del document.

Respon bàsicament als mateixos criteris i objectius que la LF: aconseguir textos comprensibles per a tothom. Els criteris de la LF imposen alguns requisits addicionals, per tal com el públic destinatari inclou, molt en especial, els col·lectius de persones amb dificultats lectores i/o de comprensió. Dóna, per tant, criteris a seguir quant a la longitud de les línies, l'estructura dels paràgrafs, el tipus de lletra i altres característiques formals.

El moviment en favor del llenguatge planer neix als Estats Units cap a la dècada dels anys 70¹. S'enten com un moviment de renovació en la redacció que preten sobre tot aconseguir la comprensibilitat del llenguatge administratiu i jurídic. Cassany (2005) y Gelpí (2006), en sengles articles publicats a la revista Clarity², ofereixen una panoràmica de la situació del llenguatge planer a Espanya i en les comunitats autònomes amb altres llengües oficials.

¹ Vegi's la web <http://www.plainlanguage.gov> on s'expliquen els seus orígens i objectius

² Clarity és la revista de la associació internacional en favor del llenguatge jurídic planer

8. Pautes per redactar textos de Lectura Fàcil

8.1. Criteris de llegibilitat

Es refereixen la facilitat amb què es pot llegir un text. Remeten als seus aspectes formals.

És aconsellable:

- Un tipus de lletra gran (p.e.: Garamond, Times New Roman 12/13)
- La longitud de línia entre 8 i 11 cms (al voltant d'uns 55-60 caràcters per línia)
- Marges generosos
- Interliniat ample, però que permeti un nombre suficient de línies per pàgina, per no interrompre en excés el fil narratiu
- Evitar la lletra cursiva, la simulació de lletra manuscrita i els tipus de lletra excessivament ornamentats.
- Lletres negres sobre fons blanc. En cas que el fons sigui fosc, la lletra ha de contrastar molt nítidament.
- Paper blanc, mat i opac. Pot ser un blanc trencat o groguenc. Mai una imatge com a fons de text
- Només emprar un o dos tipus de lletres (p.e., una per als títols i una altra per al text). Per resaltar un text emprar la negreta. Les lletres majúscules són més difícils de llegir
- L'espai entre línies aproximadament 1,3 vegades la grandària de la lletra i 1,5 l'espai entre paraules
- Text dividit en paràgrafs, i en capítols relativament curts, per permetre pauses freqüents
- Procurar que els paràgrafs siguin curts (4 o 5 línies), dedicar un paràgraf a un tema o idea, deixar una línia de separació entre dos paràgrafs i no indentar la primera línia de cada paràgraf
- El final de pàgina no ha d'interrompre una frase. Procurar que coincideixi amb un final de paràgraf
- Format del llibre no excessivament gran. Cal tenir en compte que els formats apaisats solen ser adequats per a àlbums i llibres destinats a un públic infantil.
- No justificar el text a la dreta. Això ajuda al lector a no perdre el fil narratiu en el salt de línia

8.2. Criteris de comprensibilitat o intel·ligibilitat

Fan referència a la capacitat que tant el vocabulari com l'estructura sintàctica facin el text entenedor, comprensible. Remeten al tipus de vocabulari, la longitud de les frases, la construcció sintàctica, etc.

És aconsellable:

- Mantenir l'ordre convencional de la frase : subjecte, verb, predicat.
- Construir frases curtes (al voltant d'una vintena de mots). La construcció d'una frase és tant o més important que la seva longitud, però com més curta sigui més fàcilment pot ser compresa i retingut el sentit
- Incloure una sola idea principal en cada acció.
- Usar un llenguatge senzill i directe. Escriure amb concreció: p.e., evitar qualificatius genèrics i buits de significat.
- Ser sistemàtic en l'ús del vocabulari. No referir-se al mateix concepte emprant sinònims diferents al llarg del text.
- Exposar el relat/text de forma ordenada, ben travada i relacionada
- Desenvolupar l'acció seguint un fil únic i d'acord amb una seqüència lògica
- Evitar el llenguatge abstracte o simbòlic (metàfores)
- Fer comprendre el significat d'un terme polisèmic –si és inevitable usar-lo–, pel context lingüístic de la frase
- Emprar les formes actives del verb, abans que les formes passives, i l'indicatiu amb preferència al subjunctiu

- Descriure el transcurs dels esdeveniments en ordre cronològic, és a dir, sense salts en el temps, que passin del present al passat i viceversa.
- No fer intervenir de molts personatges en cada acció
- Descriure les accions en positiu, evitant les negacions.
- Entre dos sinònims, triar el d'ús més freqüent. En tot cas, donar exemples per explicar les paraules difícils o fer-les comprendre gràcies al context
- Evitar el lipsis i sobreentesos: no s'ha de donar per suposat que el lector té coneixement del context o dels referents culturals necessaris per comprendre una història
- Triar signes de puntuació senzills
- Anar en compte amb l'ús de números. Si es tracta de xifres petites, és millor utilitzar el número i no la paraula, p.e, 3 en lloc de tres. En cas de xifres llargues o complicades es pot emprar “molts”; per les dates, “fa molt de temps”. Intentar evitar l'ús de xifres romanes.
- Evitar l'ús d'argots, abreviatures, inicials, molts d'altres idiomes.

Alguns exemples d'usos a evitar

- *allò que ens havia dit, tal i com després vam poder comprovar, no era cert* → Allò que ens havia dit era mentida. Ho vam comprovar més tard (frases curtes, ordre linial, evitar incisos)
- *el nou informe va ser redactat per un nou equip tècnic* → un nou equip tècnic va redactar l'informe (forma activa del verb)
- *això no era gens fàcil d'aconseguir* → això era difícil d'aconseguir (negacions dobles)
- *tenia pinta de lleó* → semblava un lleó (terme polisèmic)
- *li va posar la por al cos* → el va espantar (sentit figurat)
- *no vaig poder evitar tornar a sentir odi* → vaig tornar a sentir odi (construccions complexes)
- *veu que fa tard a la feina. Decideix agafar l'autobús i hi va corrent* → Veu que fa tard a la feina i surt corrent a agafar l'autobús (frase confusa)
- *és un secret que no se sap* → (Redundant. Si és secret, no se sap)
- *els resultats de la nostra recerca els poden suposar una valuosa ajuda en la presa de decisions sobre aquest tema* → els resultats de la nostra recerca els podran ajudar a decidir
- *una gran quantitat de diners* → molts diners (simplificar construccions)
- *en el moment actual* → ara (sinònims emprats en la parla)
- *conduir una investigació* → investigar
- *va dirigir la mirada* → va mirar
- *el consum d'electricitat mostra una tendència cap a l'estancament* → el consum d'electricitat es manté igual
- *el contracte serà vigent per un període de 3 anys* → el contracte serà vigent per 3 anys
- *ho fa en interès de tots nosaltres* → ho fa per a nosaltres
- *sempre i quan es compleixin les condicions* → si es compleixien les condicions
- *omplir d'alegria* → alegrar
- *seré una tomba* → no diré res
- *el cor li va fer un bot* → va tenir un ensurt
- *guardar silenci* → callar; no dir res

9. Etapes en el procés d'elaboració d'un text

9.1. Planificar

Comenceu pensant i no escrivint. Plantegeu-vos les preguntes: què vull comunicar? A qui ho vull comunicar? Per què? Com fer-ho?

Podeu prendre notes abans d'estructurar definitivament un text de manera lògica i entenedora.

9.2. Definir el missatge i el públic destinatari

En el procés de comunicació cal sempre tenir en compte:

L'emissor: qui elabora i difon el missatge.

És útil plantejar-se qüestions com les següents: En nom de qui escrivim el text? En nom propi? En representació d'una institució o d'un col·lectiu? Quina imatge volem transmetre de nosaltres o d'aquest col·lectiu?

El receptor: el públic destinatari del missatge.

A qui ens adreçem? Què en sabem? Què sap del tema? Què necessita saber? Com ens entendreà millor? ¿Com reaccionarà després de llegir la informació? Què saben del context que origina la informació?

Identificar el públic al que ens adreçem ens permetrà trobar els mots i el to adient a les seves característiques i necessitats informatives.

El canal i el tipus de text (informacions, instruccions, opinions...). El canal determina la formalitat del text, entre altres aspectes. No és el mateix una carta que un correu electrònic, sovint ràpid i poc acurat, o un missatge oral.

El codi: el sistema de signes usat per a confeccionar el missatge (oral, escrit, pictogrames, Braille).

Els referents: tema o elements de la realitat, el coneixement dels quals condiciona la comprensió del missatge per part del destinatari.

El context: la situació que genera i justifica el missatge i el contacte entre emissor i receptor.

9.3. Redactar

És important detectar quina o quines són les informacions principals i rebutjar les innecessàries.

A partir del guió o les notes prèvies comenceu a redactar. Centreu-vos en el contingut: desenvolueu les idees per parts, buscant l'ordre més adequat i les frases més significatives. Relacioneu les idees i les parts del text d'una manera lògica. No us encalleu en els aspectes més formals; deixeu-los per a una etapa posterior de revisió.

Quan ja tinguem les idees sobre el tema a escriure, hem d'organitzar-les i ordenar-les per aconseguir comunicar el que volem.

L'estructura bàsica d'un document es compon de:

Introducció: Ofereix el context necessari al lector

Cos: Presenta el contingut del document. S'hi desenvolupen les idees

Cloenda repren les idees centrals i aporta una conclusió

Busqueu una manera pràctica d'expressar el vostre pensament. Resseguiu el guió previ, introduïu canvis, si cal; ampliant o prescindint d'alguna informació o idea. Aneu rellegant els fragments escrits, així comprovareu allò que ja heu dit i del que encara cal dir i, a més, aconseguireu usar un llenguatge homogeni d'estil i de to.

No considereu definitiu el primer esborrany. Una lectura atenta us ajudarà a detectar-hi errors i mancances. Hi podreu ampliar alguna informació o prescindir d'alguna idea secundària.

Perquè un text sigui clar ha d'estar estructurat de manera lògica. La simplicitat, la concisió, la tria del vocabulari precís el farà més eficaç. No s'ha de confondre simplicitat en l'exposició amb una redacció "telegràfica". Les frases han d'estar ben lligades i ordenades.

9.4. Revisar

És aconsellable tenir una actitud constant de revisió: rellegir els fragments escrits per a anar adequant el llenguatge al lector i el contingut a l'objectiu del text.

La revisió ens pot portar a consultar dubtes de vocabulari o d'ortografia, a escurçar una frase massa llarga i ajustar l'ús dels signes de puntuació o la divisió de paràgrafs, però també a constatar que hi ha informació sobrera o idees secundàries necessàries.

Les revisions no s'han de limitar als aspectes formals, ortogràfics o gramaticals, sinó que han de tenir en compte tots els problemes que puguin afectar la comprensió del contingut del text. Revisar significa corregir els errors, però també millorar tot allò que sigui millorable per tal d'adequar el text a l'audiència, a l'objectiu, al registre... La finalitat és aconseguir un text adequat, coherent, cohesionat i correcte.

9.5. La valoració final

Feu una revisió final del text per polir-ne els aspectes més formals. Assegureu-vos que està ben distribuït en paràgrafs i apartats que en mostrin l'estructura.

Per acabar, feu-ne una lectura final, procurant posar-vos al lloc del destinatari, i valoreu si el text transmet el que volíeu. El principal criteri de valoració és assegurar que acompleixi els objectius i sigui comprès amb facilitat. Els requisits que ha de reunir es poden agrupar en quatre grans característiques o propietats: adequació, coherència, cohesió i correcció.

En Lectura Fàcil sempre ens acabem fent les mateixes preguntes, cada cop que rellegim el text: Podria dir-ho encara de manera més senzilla? És prou precís el vocabulari que he emprat? Dono alguna informació redundant? O a la inversa: no hauré prescindit d'informació rellevant? No serà un text feixuc de llegir per ser esquemàtic en excés?

EN RESUM:

- **Penseu abans de començar a escriure.** Anoteu el què vulgueu remarcar en un ordre lògic.
- **Empreu mots curts sempre que sigui possible.** Els mots llargs no impressionaran més als vostres lectors ni milloraran el vostre estil.
- **Trieu un vocabulari planer, quotidià.** Eviteu tecnicismes o termes molt especialitzats
- **Eviteu les frases llargues,** de més de 25-30 paraules. Cada frase hauria de contenir una sola idea central.
- **Preferiu la forma activa dels verbs**
- **Sigueu concisos:** imagineu que us adreceu oralment al vostre lector. Escriviu en un estil directe i personal, per trobar el to que també seria l'adequat en la comunicació oral

10. Bibliografia

- Anglada, Mª Àngels y Muntal, Rosa M^a. [Lectura fàcil adaptada a la geriatria. XV Congreso Nacional de Enfermería Geriátrica y Gerontológica](#). Valencia 17-19 de abril de 2008. (consultable en <http://lecturafacil.net>, apartado de “Bibliografía”).
- Cassany, Daniel (2002).
-(2002) “La cuina de l’escriptura”. Barcelona: Empúries
-(2005). “Plain Language in Spain”. Clarity, núm. 53. Maig (pp. 41-44)
- Comes, Gabriel (2003). “Lectura y libros para alumnos con necesidades especiales”. Barcelona: CEAC.
- Gelpí, Cristina
 - (2006). “Plain Language in Spain”. Clarity, núm. 55. Maig (p. 23-25)
 - (2006). “Llenguatge planer a Espanya”. Revista bibliogràfica de geografia y ciencias sociales. Universidad de Barcelona. Vol. X, nº 687, 15 noviembre (<<http://www.ub.es/geocrit/b3w-687.htm>>)
- Mayol, Carme y Salvador, Eugènia (1999). “Materials de lectura fàcil: anàlisi, directrius internacionals i propostes per a elaborar aquests materials a Catalunya”. Barcelona: Fundació Jaume Bofill/FUS. Col·lecció Finestra Oberta, núm. 8.
- Portell, Joan (ed.) (2004). “M’agrada llegir. Com fer els teus fills lectors”. Barcelona: Ara llibres
- Rosentröm, Lotta (1998). “Reading Representatives: A Model which Creates Reading Opportunities Despite Severe Reading Disabilities”. 64th IFLA General Conference. Agost
- Senz, Silvia (2006) “Lectura Fàcil (LF), o la edició inclusiva” I y II. Blog Addenda & Corrigenda. 24 de enero (<<http://www.addendaetcorigenda.com>>)
- Serra, Jaume
 - (2008, a). “La lectura fàcil, una necessitat per a l'alumnat nouvingut d'ESO”. Llicència d'estudis retribuïda. Modalitat A. Curs 2007-08. Departament d'Educació. Generalitat de Catalunya (<http://www.xtec.cat/~jserra18>)
 - (2008, b). “Adaptació de novel·les juvenils a Lectura Fàcil per a nouvinguts. Un exemple: El presoner de Zenda, d’Anthony Hope”. Trabajo de final de carrera de Filologia Catalana (Universitat Oberta de Catalunya). Consultor: Carles Lindín. Tutora: Eugènia Salvador.
- Tronbacke, Bror I. (ed.) (1997) “Guidelines for Easy-to-read materials”. IFLA Professional Reports, núm. 54. The Hague. Netherlands. Traducció catalana d’Àngels Massissimo: “Directrius per a materials de lectura fàcil”. Barcelona: COBDC, 1999
- Turiel, Josep (2001). “Recursos web sobre lectura fàcil i serveis especials”. Universitat de Barcelona. Facultat de Biblioteconomia i Documentació
http://www2.ub.es/bid/consulta_articulos.php?fichero=12turiel.htm

Webbibliografia

- “El camino más fácil”. Directrices europeas para generar información de fácil lectura destinada a personas con retraso mental. Destinada a autores, editores, responsables de información, traductores y otras personas interesadas. Junio 1998
(<http://www.sidar.org/recur/desdi/index.php>). (Consultat el 5/06/2004)
- *Inclusion Europe* (<http://www.siwadam.com/hmm/euie.htm>)

Branca de Inclusion International per a la UE. Aquesta organització internacional treballa per als més de 50 milions de persones amb disminucions psíquiques, per a les seves famílies i per a les persones del seu entorn. Va ser fundada l'any 1960 per representants d'associacions de pares de persones amb disminució. Hi són representades 173 organitzacions de 109 països dels 5 continents. (Consultat el 10/01/2009).

- *Plainenglish campaign* (<http://www.plainenglish.co.uk/>) Grup de pressió independent que treballa perquè la informació pública estigui redactada de forma entenedora. La iniciativa ha partit d'Anglaterra i per tant es centra en documents redactats en anglès. Compta amb més de 6000 adherents repartits en 70 països. (Consultat el 20/01/2010)
- *The Plain Language Action & Information Network* (<http://www.plainlanguage.gov>) Grup de voluntaris vinculat a l'administració federal dels Estats Units amb l'objectiu de millorar la comunicació entre l'administració federal i els ciutadans. Parteixen de la premissa que una millor comunicació augmentarà la confiança en el govern, en reduirà els costos de funcionament i la càrrega impositiva per als ciutadans. (Consultat el 25/01/2010)

1. Exemples de textos de Lectura Fàcil

1.1. Textos narratius

1.1.1. Adaptació a Lectura Fàcil de “Don Quijote de la Mancha”

Títol original: “Den Galne Riddaren. En berättelse om Don Quijote” (*El caballero loco. Una historia sobre Don Quijote*). Traducció del suec de Rosario Sánchez

Hace mucho tiempo, allá por el año 1600,
en un pueblo de la Mancha vivía un caballero
que solo tenía una pasión: leer.

No dormía ni comía. Sólo leía y leía.
Cada vez estaba más delgado.
-¡Esto no puede ser!-, decía su criada.
-¡Nadie se ocupa de la casa! Terminará por caer!
¡Hay otras cosas en el mundo además de los libros!

El hombre del que hablamos no estaba casado.
Tenía una finca y una criada,
pero sólo le interesaban los libros.
Vivía completamente metido en lo que leía.
No veía nada de lo que tenía a su alrededor.
Le daba igual la comida y todo lo que había que hacer.
Tenía cinco asnos y un caballo en el establo;
también ovejas, cerdos y gallinas,
pero no le interesaban los animales,
y nunca se preocupó de labrar sus tierras.
Este hombre sólo se dedicaba a los libros.

-¿Pero, qué es lo que lee?-, preguntaba la criada.
-¿De qué hablan esos libros tan antiguos?

-Tratan de héroes, grandes héroes-, decía el hombre.
-Tratan de caballeros, de caballeros que luchan
por el bien y la justicia en el mundo.
¡Aman, pelean y mueren! Luchan con dragones,
vencen a terribles hechiceros y espíritus.
Pelean por bonitas doncellas, bellas damas,
dan su vida por causas nobles.

-Ya veo, ya-, decía la criada, cansada y asustada.

La criada, con un gesto de desconfianza, pensaba:
Caballeros, dragones, hechiceros y princesas...
Luchar y morir por causas nobles...
Todo esto pertenece a otro tiempo,
es cosa de otras épocas, de otros lugares.
¿Acaso ha existido todo esto? ¿Los dragones?

¿Los caballeros? ¿No son cosa de las novelas?

La criada le preparaba al hombre la comida,
un plato de sopa, pan con queso y vino,
pero el hombre no le hacía caso, no comía,
ni tampoco dormía, solamente leía y leía.

Por las noches brillaban la luna y las estrellas.
A la criada le parecía tenebroso,
cuando el hombre se sentaba a leer a la luz de la luna.

-¿Cómo acabará todo esto?- se preguntaba la mujer.
-¡No puede ser bueno que sólo se dedique a leer!

Y tenía razón, la criada.
Llegó un día en que el hombre había leído demasiado.
Se levantó de la mesa rápido como un rayo,
corrió hacia el trastero y se puso a rebuscar entre las cajas.
Volvió con chapas de metal, una lanza y una espada,
todo viejo y oxidado, simple basura.

1.1.2. Adaptació a Lectura Fàcil de “La Fletxa negra”. Jaume Serra Milà

Extret de l'adaptació que forma part de la recerca “La Lectura Fàcil: una necessitat per a la inclusió de l'alumnat nouvingut d'ESO”, realitzada gràcies a una Llicència d'estudis concedida pel Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya durant el curs 2007-08.

Jaume Serra Milà (<http://www.xtec.cat/~jserra18/comunicatsLF.pdf>)

1

Ara fa més de 500 anys.

Era l'any 1460.

A Anglaterra.

No hi havia electricitat.

Ni televisió, ni ràdio, ni telèfon, ni mp3...

No hi havia cotxes, ni motos, ni bicicletes.

Els homes i les dones treballaven de pagès,
al camp i al bosc.

Vivien en pobles petits, al costat d'un castell.

Als castells hi vivien senyors molt rics,
amb la seva família.

Els pobles, els camps i els boscos eren del senyor.

Els homes i les dones

havien de fer les coses que el senyor volia.

2. Notícies

Extret de: **8 SIDOR** (8 pàgines)

Editat pel Centrum för Lättläst (Center Easy-to-read). Estocolm (Suècia)

Resum diari de notícies al web: <http://www.8sidor.se>

ELS ATEMPTATS DE L'11-M A MADRID

(Notícia de divendres, 12 de març de 2004)

Dues-centes persones moren per les bombes a Madrid

Va ser un dia de dol a Madrid, la capital d'Espanya.

Dijous al matí van morir unes dues-centes persones i més de 1400 foren ferides per unes bombes posades en tres estacions a Madrid.

Les bombes van explotar gairebé a la vegada.

La gent que anava a la feina va morir o va ser ferida

quan les bombes van explotar.

Encara no se sap qui posà les bombes.

Molts dels ferits

necessitaven amb rapidesa sang nova.

La gent va fer cua tot el dijous

per donar sang destinada als hospitals.

A la nit moltes persones s'aplegaren

a les estacions de tren

per encendre espelmes i deixar-hi flors.

Avui divendres, al migdia,

els espanyols faran uns minuts de silenci per als que van morir.

Divendres a la nit

molts aniran a manifestacions

contra la violència i el terrorisme.

És el pitjor atemptat terrorista

que mai s'hagi produït a Espanya.

Se sospita d'ETA i d'AL-Qaeda

El govern espanyol creu

que el grup terrorista ETA

va posar les bombes de Madrid.

ETA vol que el País Basc,

al nord d'Espanya,

sigui independent.

ETA ha assassinat molta gent

en atacs terroristes

i ja havia amenaçat amb realitzar

atemptats a primers de març.

Sembla que la majoria dels espanyols

pensa que els terroristes d'ETA

són els responsables de les bombes.

ETA no ha reconegut

haver posat les bombes.

Un diari àrab de Londres

ha rebut un missatge

que pot ser del grup terrorista Al-Qaeda.

El missatge diu que Al-Qaeda

va posar les bombes de Madrid

i que planeja un atac als EUA.

Després d'un atemptat,

moltes organitzacions acostumen a dir

que ho han fet ells.

És normalment molt difícil

per a la policia

descobrir la veritat.

3. Textos informatius

3.1. Models de Comunicats de Lectura Fàcil del Centre Educatiu a les famílies Jaume Serra Milà

Selecció d'exemples del document que forma part de la recerca "La Lectura Fàcil: una necessitat per a la inclusió de l'alumnat nouvingut d'ESO", realitzada gràcies a una Llicència d'estudis concedida pel Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya durant el curs 2007-08 a Jaume Serra. Podeu consultar els exemples complets a: <http://www.xtec.cat/~jserra18/comunicatsLF.pdf>

REUNIÓ DE PARES I MARES DE 3r ESO

dijous, 25 de setembre de 2008
a les sis de la tarda
a l'Institut

Benvolguda família,

Us convoquem a la reunió de pares i mares,
el dijous 26 de juny, a les sis de la tarda,
al nostre institut.

Què farem?

1. Presentarem el tutor o la tutora del vostre fill o filla.
2. Explicarem el curs 2008-2009.
3. Escoltarem les vostres preguntes.

És molt important que vingueu.

Us esperem.

Anna Maria, Joana i Marcel,
tutors de 3r ESO.

✂-----

_____,
pare /mare/ tutor de l'alumne/a _____,
sé que hi ha la REUNIÓ de PARES de 3r d'ESO,

SIGNATURA

3.2. Exemples d'enunciats de Lectura Fàcil d'exercicis i activitats escolars Jaume Serra Milà

Selecció d'exemples del document que forma part de la recerca "La Lectura Fàcil: una necessitat per a la inclusió de l'alumnat nouvingut d'ESO", realitzada gràcies a una Llicència d'estudis concedida pel Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya durant el curs 2007-08 a Jaume Serra. Podeu consultar els exemples complets a: <http://www.xtec.cat/~jserra18/exercicisLF.pdf>

Exemples de problemes matemàtics, de Lectura Fàcil

A. Enunciats utilitzats a la classe de matemàtiques de 1r ESO, per la professora Àngels Closa

1. Quants habitants té una població, si sabem que els menors de 15 anys són 600, i representen el 3 % del total?

En un poble hi viuen 600 persones menors de 15 anys.

Les persones menors de 15 anys són el 3 % del poble.

Quantes persones viuen al poble?

2. Un ciclista vol fer un recorregut de 75 Km en dos dies. Quants quilòmetres ha recorregut avui, si ja ha fet $\frac{3}{5}$ del total de l'itinerari? Quants quilòmetres li queden per acabar?

Un ciclista vol recórrer 75 Km durant dos dies.

El ciclista avui ha fet els $\frac{3}{5}$ de tot el camí.

Quants quilòmetres el ciclista ha fet avui?

Quants quilòmetres li falten per arribar al final del camí?

4. Exercicis

Redacta els següents textos de manera més senzilla, seguint els criteris de Lectura Fàcil

1. Si precisa més detalls o aclaracions addicionals sobre qualsevol dels punts exposats, ens plaurà molt facilitar-los'hi, prèvia sol·licitud per via telefònica

.....

2. Debido a los problemas que se han suscitado en estas últimas semanas por la sustracción de bienes personales a empleados de la compañía y a otras personas que se hallaban temporalmente en el edificio, se restringirá el acceso al mismo únicamente a las personas que puedan acreditar ante el agente autorizado su vinculación con la compañía.

.....

3. Abans de res, i a fi d'identificar les circumstàncies que motiven la seva petició de subvenció, haurà de presentar la carta de sol·licitud que contempli els extrems que a continuació s'indiquen:

.....

4. La seva carta de sol·licitud d'informació sobre l'ús de l'espai a l'entrada de la biblioteca per exhibir pòsters i fulletons de la seva associació, referents als drets dels immigrants, pot suscitar algun problema pel què fa a l'origen i autoria dels materials. Els pòsters i fulletons editats per òrgans de l'administració i altres entitats autoritzades són habitualment exhibits a les biblioteques, però altres que puguin suscitar discussions o polèmiques, tot i no quedar automàticament exclosos, són avaluats individualment.

.....

5. Creus que el següent text, una versió simplificada de Mary Poppins, s'ajusta als criteris de Lectura Fàcil? Quins canvis hi introduiries, si ho creus necessari, per què ho fos?

MARY POPPINS. P.L. Travers
(Text original simplificat)

Capítol 1. Vent de l'est

Si voleu saber on va passar aquesta història, pregunteu-ho al guàrdia del carrer. Aquesta història va passar al número 17 del carrer dels Cirerers, a Londres. En aquesta casa, hi vivien el senyor Banks, la seva dona i els seus quatre fills. Els fills grans es diuen Jane i Michael, i els petits, en John i la Bàrbara, són bessons (1).

Tenien una cuinera, una cambrera i un jardiner molt vell. El jardiner s'encarregava de netejar les sabates. La mainadera(2) acabava de marxar, sense dir res i sense permís. El senyor Banks va dir a la seva dona que posés un anunci al diari per trobar-ne una altra.

Un veí dels Banks és aficionat als barcos, és l'Almirall Boom. L'Almirall Boom havia observat que bufava un vent fred de l'est.

El senyor Banks se'n va anar com cada dia a treballar al banc de la ciutat. Aquell dia tenia molt de fred. Es va abrigar bé. Va saludar la seva família amb la mà i se'n va anar.

(...)

Els nens estaven contents sense la mainadera. S'estaven a la seva habitació i miraven per la finestra. Al vespre, de cop i volta, entre les branques de l'arbre i el vent, va arribar una persona. Van sentir un cop molt fort contra el terra. Semblava que l'hagués portada el vent.

—Que divertit! —va dir en Michael.

—Anem a veure qui és! —va dir la seva germana.

La persona que havia arribat era una dona de cabell negre i lluent, i era primeta i elegant. Tenia una ulls blaus molt alegres.

¹ **bessons**: nens nascuts al mateix temps, en el mateix embaràs. ² **mainadera**: noia que cuida nens.

